

7. Reznik N.P. *Problemi Innovatsiynoyi dlyalnosti promislovih pldpriEmstv v UkraYini ta Yih strukturizatsiya // Formuvannya rinkovih vldnosin v UkraYini: Zb. nauk. prats. – K.: NDEI. – 2004. – Vip. 1(32). – S. 123-127.*
8. Farafonova L.M. *Problemi Innovatsynogo protsessu v UkraYini ta shlyahi Yih virlshennya // VIsnik Hark. nats. tehn. un-tu slskogo gospodarstva: Ekonomlchni nauki. Rinkova transformatsiya ekonomlki APK. – H.: HNTUSG. – 2004. – Vip. 31. – S. 72-75.*
9. Fedotov A.A. *Institutsionalnoe obespechenie innovatsionnoy deyatelnosti v ekonomike stran-uchastnits GUAM // Problemyi i perspektivy razvitiya sotrudnichestva mezhdru stranami Yugo-Vostochnoy Evropyi v ramkah Chernomorskogo ekonomicheskogo sotrudnichestva i GUAM. – Sbornik nauchnyih trudov. – Donetsk: DonNU. – 2006. – S. 527-532.*
10. Khalid Ismael Ibrahim Al-Mula *ali upravlenie innovatsionnoy deyatelnostyu pererabatyivayuschih predpriyatii na osnove sistemnih preobrazovaniy. Dissertatsiya na soiskanie uchenoy stepeni kand. ekon. nauk. – Chernigov: Chernigovskiy natsionalnyiy tehnologicheskiiy universitet, 2015. – 224 s.*
11. Golubev A.A. *Ekonomika i upravlenie innovatsionnoy deyatelnostyu: Uchebnoe posobie. – SPb.: SPbGU ITMO, 2012. 119 s.*
12. Romanyuk L.M. *Teoretichni aspekti strateglchnogo upravlnnya pldpriEmstvom ta yogo personalom // Naukovi pratsi KNTU. Ekonomlchni nauki, 2010, vip. 17. – S.32-39.*
13. Mumladze R.G. *Upravlenie innovatsionnoy deyatelnostyu: uchebnik. – M.: Izdatelstvo «Rusayns», 2016. – 148 s.*
14. Novikov V.S. *Innovatsii v turizme. – M.: ITs «Akademiya», 2007. – 208 s.*
15. Kamalov R.K. *Upravlenie innovatsionnoy deyatelnostyu predpriyatii v usloviyah krizisa. Avtoreferat na soiskanie uchenoy stepeni kand. ekon. nauk. – Ufa: GOU VPO «Bashkirskaya akademiya gosudarstvennoy sluzhbyi i upravleniya pri Prezidente Respubliki Bashkortostan», 2010. – 22 s.*
16. *Upravlenie innovatsionnoy deyatelnostyu: uchebnik / pod obsch. red. d.e.n., prof. S.M. Ilyashenko. – Sumyi: ITD «Universitetskaya kniga», 2013. – 858 s.*
17. Ivaniitskaya A.S. *Funktsionalnyiy podhod k upravleniyu innovatsionnoy deyatelnostyu predpriyatii Dissertatsiya na soiskanie uchenoy stepeni kand. ekon. nauk. – Vladimir: Vladimirskiy gosudarstvennyiy unlvseritet shimeni Aleksandra Grigorevicha i Nikolaya Grigorevicha Stoletoviyh, 2014. – 24 s.*
18. *Tramova A.M., Ulbasheva F.D., Bliveva L.V. Upravlenie innovatsionnoy deyatelnostyu predpriyatii regiona // Naukovedenie. Vip.4(23). 2014. – S.1-8.*

ДАНИ ПРО АВТОРА

Бойко Олена Миколаївна, к.е.н., с.н.с., стипендіат НАН України, Лауреат Премії Президента України для молодих вчених, пров.н.с. відділу Інноваційної політики, економіки та організації високих технологій ДУ «Інститут економіки та прогнозування НАН України»

ДАНИЕ ОБ АВТОРЕ

Бойко Елена Николаевна, к.э.н., с.н.с., стипендиат НАН Украины, Лауреат Премии Президента Украины для молодых ученых, вед.н.с. отдела инновационной политики, экономики и организации высоких технологий ГУ «Институт экономики и прогнозирования НАН Украины»

DATA ON AUTHOR

Olena Boiko, Ph.D., Senior Scientist, National Academy of Sciences of Ukraine Fellow, winner of the President of Ukraine for the premiums of young scientists ved.n.s. Division of ynnovatsyonnoy politics, economy and high tech SU organization «Institute of Economics and prediction of NAS of Ukraine»

УДК 655.4/.5(477)

DOI: 10.24411/2306-546X-2017-00035

ДЕРЖАВНИЙ ВИДАВНИЧИЙ СЕКТОР УКРАЇНИ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ**Демуз І.О.**

Предметом дослідження є діяльність вітчизняних видавництв державної форми власності.

Мета дослідження полягає у з'ясуванні сучасного стану державних видавництв і видавничих організацій в Україні, зокрема, визначенні проблем функціонування та перспектив розвитку галузі.

Методи дослідження: узагальнення, порівняння, аналізу та синтезу, описовий, статистичний.

Галузь застосування результатів: видавничий та книготорговельний сектор; громадські організації, зацікавлені в оптимізації процесів книговидання і книготорговельного; представники органів законодавчої і виконавчої влади.

Результати і висновки роботи. У статті проаналізовано становище видавництв і видавничих організацій державної форми власності в Україні. Вказано на видавництва, що знаходяться у підпорядкуванні Державного комітету телебачення і радіомовлення України та інших державних установ. Охарактеризовано труднощі, з якими стикаються зазначені видавництва: відсутність

гарантованих замовлень на випуск соціально важливих видань, необхідність проведення тендерних процедур, зокрема на придбання паперу й поліграфічні послуги, складнощі в оподаткуванні видавничої діяльності. Виділено проблеми функціонування державних видавництв: незадовільний фінансово-економічний стан, заборгованість з виплати заробітної плати, труднощі з орендою і придбанням приміщень, недотримання повною мірою норм Закону України «Про обов'язковий примірник документів», направлено на формування статистичного обліку видань країни.

Проаналізовано статистику випуску книжкової продукції державними видавництвами протягом останніх років; узагальнено динаміку видань за назвами і тиражами. Констатовано, що вітчизняні видавництва державної форми власності дають непогані показники видавничої продукції за назвами, що складає в середньому четверту частину усіх видань України (за тиражами державні видавництва значно поступаються організаціям інших форм власності).

Акцентовано увагу на оптимізації діяльності державних видавництв України та можливих перспективах їхнього розвитку.

Ключові слова: видавництва і видавничі організації державної форми власності, Державний комітет телебачення і радіомовлення України, книговидання, державна видавнича політика, статистика видань книжкової продукції.

ГОСУДАРСТВЕННЫЙ ИЗДАТЕЛЬСКИЙ СЕКТОР УКРАИНЫ: ПРОБЛЕМЫ И ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ

Демуз И.А.

Предметом исследования является деятельность отечественных издательств государственной формы собственности.

Цель исследования заключается в описании современного состояния государственных издательств и издательских организаций в Украине, в частности, определении проблем функционирования и перспектив развития отрасли.

Методы исследования: обобщения, сравнения, анализа и синтеза, описательный, статистический.

Область применения результатов: издательский и книготорговый сектор; общественные организации, заинтересованные в оптимизации процессов книгоиздания и книгораспространения; представители органов законодательной и исполнительной власти.

Результаты и выводы работы. В статье проанализировано состояние издательств и издательских организаций государственной формы собственности в Украине. Указано на издательства, которые находятся в подчинении Государственного комитета телевидения и радиовещания Украины и других государственных учреждений. Охарактеризованы трудности, с которыми сталкиваются указанные издательства: отсутствие гарантированных заказов на выпуск социально важных изданий, необходимость проведения тендерных процедур, в частности на приобретение бумаги и полиграфические услуги, сложности в налогообложении издательской деятельности. Выделены проблемы функционирования государственных издательств: неудовлетворительное финансово-экономическое состояние, задолженность по выплате заработной платы, трудности с арендой и приобретением помещений, несоблюдение в полной мере норм Закона Украины «Об обязательном экземпляре документов», направленного на формирование статистического учета изданий страны.

Проанализирована статистика выпуска книжной продукции государственными издательствами в течение последних лет; обобщена динамика изданий по названиям и тиражам. Констатировано, что отечественные издательства государственной формы собственности дают неплохие показатели издательской продукции по названиям, что составляет в среднем четвертую часть всех изданий Украины (по тиражам государственные издательства значительно уступают организациям других форм собственности).

Акцентируется внимание на оптимизации деятельности государственных издательств Украины и возможных перспективах их развития.

Ключевые слова: издательства и издательские организации государственной формы собственности, Государственный комитет телевидения и радиовещания Украины, книгоиздание, государственная издательская политика, статистика изданий книжной продукции.

STATE PUBLISHING SPHERE OF UKRAINE: PROBLEMS AND FUTURE DEVELOPMENT

Demuz I.O.

The subject of research is the activity of national publishing houses of state-owned legal entity.

The aim of research is to find out modern condition of national publishing houses and organizations in Ukraine, in particular, to identify its problems of functioning and future development.

Methods of research: generalization, comparison, analysis and synthesis, descriptive, statistical.

The sphere of applying of results: publishing and booksellers sector; public organizations; interested in optimization of processes of publishing and bookselling; government officials.

Results and conclusions. *In the article was analyzed the situation in publishing houses and organizations of state-owned legal entity in Ukraine. There was pointed at publishing houses, which are in order of State broadcasting committee of Ukraine and others national institutions. There were characterized difficulties that face giving publishing houses: the absence of guarantee orders for edition of social important publications, the necessity of carrying of tender procedures, in particular, for buying the paper and printing service, difficulties in taxing of publishing. There were detached problems of functioning of national publishing houses: unsatisfying economic situation, backdated salaries, difficulties with rent, inobservance of law of Ukraine «About compulsive document samples», directed to forming of statistic list of national publications.*

There was analyzed statistic of publication of bookwork by national publishing houses in recent years; summarized the dynamics of publications by title and printing run. There was noted, that national publishing houses of state-owned legal entity give good results of printed output by titles, that constitutes a quarter of all publications of Ukraine (by printing runs national publishing houses are inferior organizations of other form of property).

The attention was paid on optimization of activity of national publishing houses of Ukraine and possible perspective of their development.

Key words: *publishing houses and organization of state-owned legal entity, State broadcasting committee of Ukraine, book publishing, state publishing policy, statistic of publications of bookwork.*

Актуальність і постановка проблеми. Державні підприємства є важливим і об'єктивно необхідним елементом структури сучасного суспільства, пов'язаним із роллю держави в соціально-економічному розвитку, наявністю потреб, задоволення яких не може забезпечити приватне підприємство і в інтересах якого є отримання високого прибутку. За переконанням Л. Фурдичко, державне підприємство виконує багато важливих функцій у ринковій економіці. Виступаючи альтернативою приватному, воно здійснює те, що не може бути забезпечене приватною ініціативою, або задовольняється нею на умовах вищих суспільних витрат. Найчастіше серед цілей державного підприємництва називаються забезпечення населення суспільними товарами (благами). На відміну від індивідуальних товарів, виробництво яких у своїй основі є прерогативою приватного бізнесу, суспільні товари знаходяться у сфері громадських інтересів. Ці товари характеризуються двома ознаками: неконкурентність, що означає загальнодоступність блага, можливість його безоплатного споживання; невиятковість – означає, що ніхто не може бути дискримінований під час його споживання. Одна із функцій державного підприємництва полягає у тому, що воно виступає ініціатором (провайдером) щодо приватного сектору. Воно започатковує процеси, спрямовані на реконструкцію та розвиток економічного потенціалу суспільства, зростання сукупного капіталу. Саме державні виробничі об'єкти можна трактувати і як своєрідну матеріальну базу, і як інструмент для здійснення урядової економічної політики. Ще однією із функцій державного підприємництва є реалізація соціальних цілей, т. т. вирішення соціальних проблем, розвиток соціальної інфраструктури [19].

Саме це стосується й державного видавничого сектору України, який наразі характеризується значною кількістю проблем. Дослідження діяльності та перспектив розвитку видавництва і видавничих організацій державної форми власності видається особливо актуальним в реаліях ринкової економіки.

На сьогоднішній день, упевнені дослідники, держава як гарант забезпечення ліквідної інформаційної політики та національної духовності зобов'язана відігравати провідну роль у розвитку видавничої галузі не на рівні її дотаційного субсидювання, що призводить до зниження потенційних можливостей видавництва і переведення їх у формат залежності, а на рівні грамотної побудованої стратегії функціонування видавництва і видавничої продукції на ринку та чітко (лояльно для національного товаровиробника) виписаної законодавчої бази [17].

Аналіз досліджень та публікацій. Питання взаємодії держави з представниками видавничої галузі розглядаються в ряді розвідок, розділених на дві групи, констатує В. Середа [17]. До першої групи належать статті О. Афоніна, Л. Беякової, В. Георгієв, О. Забужко, Н. Зінченко, братів Капранових, В. Семеновенка, М. Тимошика, В. Шпака, в яких часто артикулюється проблема взаємних претензій і звинувачень у бездіяльності. Їхнім суттєвим недоліком названо переважно песимістично маркований погляд на значення державної політики для розвитку українського книговидання, озвучення лише негативних тенденцій у галузі, констатування фактів низької продуктивності й ефективності співпраці державних видавничих органів і видавців, засвідчення відсутності конструктиву. Представники другої групи у своїх дослідженнях пропонують інший підхід до аналізу проблеми, – акцент зроблено на необхідності не лише окреслити сьогоднішні реалії, а й зробити стратегічні прогнози на майбутнє й навести рекомендації щодо вирішення протиріч у взаємодії держави та видавців (напрацювання О. Котукової, Т. Кузнякової, О. Герасимова, В. Теремко). Дослідники намагаються накреслити можливі шляхи допомоги видавничій галузі з боку держави, розробити систему конкретних кроків співпраці, засвідчити актуальний стан процедури державного замовлення видавничої продукції, вказати на пропедевтичні заходи, що сприятимуть ефективній взаємодії.

Найбільш повним дослідженням проблеми державного регулювання розвитку книговидання в Україні на сьогодні є дисертація Т. Кузнякової, в якій авторка вивчила місце видавничої галузі в системі інформаційної безпеки на рівні держави, узагальнила зарубіжний досвід щодо існуючих моделей реалізації державної політики у сфері книговидання і їх специфіки, сформулювала поняття і класифікувала основні способи державного регулювання на видавничому ринку, визначила мету державної політики, розробила й обґрунтувала механізми держрегулювання розвитку видавничої галузі. Привертає увагу акцентування авторки на питаннях координації «зусиль центральних та місцевих органів державної влади, а також органів

місцевого самоврядування стосовно упровадження засобів державного замовлення, надання податкових пільг, субсидій та митного контролю» [10, с. 4-5], характеристики механізмів державного дотування, компенсування, субсидіювання, патентування тощо.

Метою дослідження є з'ясування сучасного стану державних видавництв і видавничих організацій в Україні, зокрема, визначення проблем функціонування та перспектив розвитку галузі.

Виклад основного матеріалу. У СРСР всі видавництва були державними. Держава жорстко планувала і контролювала всі процеси галузі. У 1966-1985 рр. випуск книжкових видань в Україні здійснювало 24 видавництва [9]. Наприкінці 1980-х рр. книги випускали 26 видавництв як державних, так і громадських організацій («Молодь», «Наукова думка», «Радянський письменник» тощо), 51 головна організація, яким були надані видавничі права, 25 редакційно-видавничих відділів облполіграфвидавів. Ці видавництва володіли монополіними правами. Статистичні дані свідчать про те, що приватизаційні процеси фактично минули видавців. Розбудова галузі відбувалася, в першу чергу, через створення нових видавничих і поліграфічних підприємств. Левову частку серед них складали підприємницькі структури з приватною формою власності. Їхня частка у загальній структурі видавничих підприємств склала 85,3 %, а в структурі поліграфії – 88,9 %. На початку XXI ст. у загальній кількості суб'єктів господарювання у видавничій справі малі підприємницькі структури займають понад 94 %, а у поліграфічній діяльності – понад 91 % [1, с. 221-222].

За твердженням В. Шпака, президента Української видавничо-поліграфічної компанії «Експрес-об'ява» (м. Київ), у 2000 р. працювало 35 видавництв і видавничих організацій державної форми власності та 367 видавництв і видавничих організацій інших форм власності [20, с. 46], у 2002 р. кількість перших збільшилася до 48 (кількість видавництв усіх форм власності зросла більш, ніж у 3 рази (1 200 підприємств) [20, с. 47].

У більшості країн світу державні видавництва, якщо й існують, займаються виключно виготовленням матеріалів про діяльність державних структур і відповідно фінансуються за їхній рахунок. Більш прогресивною, на думку В. Шпака, є конкурентна тендерна система виконання держзамовлень на виготовлення видавничої продукції. «Але в Україні сьогодні видавництва державної і приватної форми власності знаходяться в однаковому становищі, – вважає президент Української асоціації видавців та книгорозповсюджувачів О. Афонін. – Хоча, вже за звичкою, державні видавництва намагаються тиснути на органи влади, зокрема, на структури-куратори – Мінкульт, Держкомтелерадіо, Міносвіти – доводячи, буцімто вони є, власне, єдиними захисниками держави з точки зору інформаційної безпеки. Хоча сьогодні є багато приватних видавництв, які часом роблять більше і краще, якісніше захищають державу, ідеологію незалежності, ніж державні». На жаль, звичка керівників державних видавництв безтурботно жити за традиціями радянських часів, коли під видавничі програми ритмічно виділялися кошти, а їхнім завданням було лише якісно виконати редакційну роботу, вважає В. Шпак, не відповідає реаліям сьогодення. Держава, як засновник, і сама не проти забрати у видавництв свої дивіденди: згідно з Постановою Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку і нормативів відрахування господарськими організаціями до загального фонду Державного бюджету України частини прибутку (доходу) за результатами фінансово-господарської діяльності у 2004 р. та щоквартальної фінансово-господарської діяльності у 2005 р.» від 15.01.05 № 50, 50 % чистого прибутку підприємств, які знаходяться у державній формі власності та їх дочірніх підприємств, забираються до бюджету як дивіденди [20, с. 74-75].

Поряд із цим, державні видавництва, складаючи наразі орієнтовно 1 % від загальної кількості видавництв, друкують 4–5 % найменувань книг. Отже, президент Української видавничо-поліграфічної компанії «Експрес-об'ява» погоджується, що потенціал у видавництв ще є і реальною допомогою держави стала б якнайшвидша приватизація або, точніше, – роздержавлення на пільгових умовах для книговидавців. Мова в першу чергу йде про продаж або передачу в інший спосіб трудовим колективам об'єктів нерухомості та майна видавництв [20, с. 75].

Іншу точку зору висловив І. Мельник, директор ДП «Всеукраїнського спеціалізованого видавництва «Світ», вважаючи збереження режиму пільгового оподаткування видавничої галузі одним з реальних механізмів її підтримки з боку держави. Він зазначає, що видавництва державної форми власності працюють у складніших умовах, аніж недержавні, адже перші не мають гарантованих замовлень на випуск соціально важливих видань, які б могли стати реальною основою при формуванні програми їхньої діяльності. Внаслідок цього затверджені до виконання плани не завжди виконуються з незалежних від видавництв причин (наприклад, зрив державної програми, право на участь в якій вони виборюють під час оголошеного замовником конкурсу). Це тягне за собою як матеріальні (затрати на виготовлення оригінал-макетів), так і моральні збитки (невиконання договорів, укладених з авторами). Діяльність державних видавництв, на думку І. Мельника, ускладнюється також проведенням ними тендерних процедур, зокрема на придбання паперу й поліграфічні послуги. Директор «Світу» пропонує або законодавчо звільнити державні видавництва від проведення тендерів (які не проводять видавництва недержавних форм власності), або ж переглянути умови їхнього проведення, а саме затверджувати державні видавничі програми відразу після прийняття бюджету країни [11, с. 6].

Що ж до податкових пільг, то до 1 січня 2015 р. прибуток видавництв, видавничих організацій, підприємств поліграфії, отриманий ними від діяльності з виготовлення на території України книжкової продукції, крім продукції еротичного характеру, дійсно, було звільнено від оподаткування (п. 18 підрозділу 4 розділу XX Податкового кодексу). Кошти, вивільнені від оподаткування мали цільове призначення: спрямовувалися платником податку на створення чи переоснащення матеріально-технічної бази,

збільшення обсягу виробництва (надання послуг), впровадження новітніх технологій та/або повернення кредитів, використаних на зазначені цілі, та сплату відсотків за ними [18].

Однак проблема оподаткування видавництв залишається гострою й на сьогоднішній день. Як повідомив І. Мельник в інтерв'ю від 7 квітня 2017 р. «Урядовому кур'єру», в повсякденній роботі державні видавництва керуються не лише Законом України «Про видавничу справу», а й постановами уряду, що регулюють діяльність державних підприємств. Попри брак прямої бюджетної підтримки державні видавництва зобов'язані розробляти й виконувати фінансово-економічні плани. До того ж, вони не мають пільг з податку на прибуток. Адже згідно з постановою Кабінету Міністрів України сплачують до бюджету 75 % частини чистого прибутку (доходу), на які нараховується ще 18 % авансових платежів у рахунок податку з прибутку (для порівняння, у 2011 р. державні видавництва сплачували до бюджету, згідно з Постановою Кабінету Міністрів України від 22 квітня 2003 р. № 557, 15 % частини чистого прибутку (дивіденди), на які нараховувалося ще 25 % авансових платежів у рахунок податку з прибутку [11, с. 7]). Загалом, наразі державні видавництва сплачують до бюджету понад 100 % вищезазначених платежів, що фактично залишає трудові колективи без обігових коштів, тоді як чистий прибуток видавництв недержавних форм власності не оподатковується і спрямовується на розвиток підприємств [12].

Станом на 2016 р. у підпорядкуванні Державного комітету телебачення і радіомовлення України перебуває 18 видавництв державної форми власності (до недавнього часу там числилися й сімферопольські «Таврида» і «Таврія», які у 2014 р. були націоналізовані владою Криму, дніпропетровське видавництво «Січ», а також Державне підприємство «Спеціалізоване видавництво літератури мовами національних меншин України «Етнос» (м. Київ), що припинило діяльність з 1 листопада 2012 р. згідно рішення Шевченківської районної в місті Києві державної адміністрації (запис № 10741120006025895 Єдиного державного реєстру юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців). Подаємо їхній перелік: 1) Державне спеціалізоване видавництво дитячої літератури «Веселка», м. Київ; 2) Державне спеціалізоване видавництво «Вища школа», м. Київ; 3) Державне спеціалізоване видавництво художньої літератури «Дніпро», м. Київ; 4) Державне підприємство «Ордену «Знак Пошани» Всеукраїнське державне багатопрофільне видавництво «Донбас», м. Донецьк; 5) Державне спеціалізоване видавництво «Здоров'я», м. Київ; 6) Всеукраїнське державне багатопрофільне видавництво «Каменярь», м. Львів; 7) Всеукраїнське державне багатопрофільне видавництво «Карпати», м. Ужгород; 8) Державна наукова установа «Книжкова палата України імені Івана Федорова», м. Київ; 9) Спеціалізоване видавництво «Либідь», м. Київ; 10) Всеукраїнське державне багатопрофільне видавництво «Маяк», м. Одеса; 11) Спеціалізоване видавництво «Мистецтво», м. Київ; 12) Державне спеціалізоване видавництво «Музична Україна», м. Київ; 13) Харківське багатопрофільне видавництво «Основа», м. Харків; 14) Всеукраїнське спеціалізоване видавництво «Світ», м. Львів; 15) Державне спеціалізоване видавництво «Техніка», м. Київ; 16) Державне спеціалізоване видавництво «Україна», м. Київ; 17) Всеукраїнське державне спеціалізоване видавництво «Українська енциклопедія» ім. М. П. Бажана, м. Київ (сьогодні – Державна наукова установа «Енциклопедичне видавництво»); 18) «Ордену «Знак Пошани» книжково-журнальне видавництво «Урожай», м. Київ. Окремі державні видавництва змінили місце розташування – зокрема ті, що знаходилися у зоні здійснення антитерористичної операції (ДП видавництво «Донбас») припинили виробничу та фінансово-господарську діяльність й були переміщені з 2 грудня 2014 р., за згодою працівників, у безпечні населені пункти. «Донбас» перенесено з м. Донецька до м. Краматорська Донецької області [6].

Окрім суб'єктів видавничої справи державної форми власності, що належать до сфери управління Держкомтелерадіо України, на 2016 р. зафіксовано 418 державних видавництв інших державних установ, наприклад, ДП «Видавництво Національної академії наук України «Наукова думка», ДП «Державне спеціалізоване видавництво «Освіта», Державне видавництво «Преса України», Видавництво Національної спілки письменників України «Український письменник», ДП «Видавництво Верховної Ради України (Парламентське видавництво)» та багато інших [14, с. 10].

Держкомтелерадіо України намагається працювати в напрямку підвищення рівня конкурентоспроможності вітчизняних видавництв. Директор департаменту видавничої справи та преси О. Кононенко на засіданні 29 вересня 2011 р. проаналізував роботу видавництв і акцентував увагу на подальшій оптимізації їхньої діяльності. Зокрема, він відзначив, що такі видавництва як «Либідь», «Мистецтво», «Світ», «Каменярь», «Карпати», подолавши фінансову кризу, продовжили стабільно працювати і видавати конкурентоспроможну продукцію. У той же час, більшість видавництв утратили здатність працювати в напрямку пошуку нових замовлень та авторів. Незадовільний фінансово-економічний стан видавництв став головною причиною наявності заборгованості з виплати заробітної плати. Видавництва «Вища школа», «Урожай», «Січ», «Донбас», «Таврія», «Українська енциклопедія імені М.П. Бажана» до того часу практично згорнули видавничу діяльність, маючи значну заборгованість. Так, станом на 26.09.2011 р. загальна заборгованість із виплати заробітної плати у видавництві «Вища школа» складала 538,4 тис. грн., «Донбас» – 11,8 тис. грн., «Українська енциклопедія імені М.П. Бажана» – 61,2 тис. грн., «Урожай» – 112,3 тис. грн., «Січ» – 61,5 тис. грн., «Таврія» – 299,9 тис. грн.

Окрім того, переважна більшість видавництв не мала власних приміщень. Так, не вирішеними залишалися питання з орендою приміщень у видавництвах «Січ», «Маяк», «Карпати», «Музична Україна», «Урожай». Непридатними для роботи визнано приміщення, які займало видавництво «Здоров'я».

Термінового вирішення потребувало питання щодо стабільного розміщення видавництв «Дніпро» та «Українська енциклопедія імені М.П. Бажана».

Як висновок, колегія Держкомтелерадіо України визнала незадовільною роботу видавництв «Вища школа», «Дніпро», «Донбас», «Маяк», «Основа», «Січ», «Таврія», «Українська енциклопедія ім. М.П. Бажана», «Урожай», які практично згорнули видавничу діяльність та мали борги із виплати заробітної плати [8].

З метою запобігання остаточній руйнації державного видавничого сектору та активізації видавничого процесу колегія Держкомтелерадіо України ухвалила рішення щодо невідкладної реорганізації окремих державних видавництв із збереженням спеціалізації за наступними напрямками: видання літератури різних видів, видання літератури для дітей та юнацтва, художньої літератури та літератури мовами національних меншин, видання технічної та спеціальної літератури, видання мистецької літератури, видання навчальної та пізнавальної літератури, видання енциклопедичних та довідкових видань.

За підсумками Держкомтелерадіо України, у 2013 р. чистий дохід отримали п'ять підприємств – видавництва «Либідь», «Світ», «Здоров'я», «Музична Україна» та «Карпати». Сім підприємств визнані колегією Держкомтелерадіо такими, що працювали в 2013 р. ефективно: видавництва «Либідь», «Світ», «Здоров'я», «Карпати», «Музична Україна», «Дніпро», «Донбас». Неefективно працювали видавництва «Веселка», «Техніка», «Мистецтво», «Вища школа» та ін. Загалом, за 2013 р. державні видавництва випустили 265 назв книжкової продукції, обсягом 4,6 тис. обліково-видавничих аркушів, тиражем 1,2 млн. примірників. Водночас спеціалізовані видавництва «Вища школа» та «Українська енциклопедія ім. М.П. Бажана» не випустили жодної назви книг [7]. (Останній з фактів потягнув за собою реорганізацію «Української енциклопедії імені М.П. Бажана» та Головної редакції Зводу пам'яток історії та культури України при видавництві в Державну наукову установу «Енциклопедичне видавництво» (Наказ Держкомтелерадіо України № 114 від 1 червня 2013 р.).

Статистику книжкової продукції видавництв і видавничих організацій, що відображає структуру видавничої системи країни, співвідношення основних видавничих груп, показники діяльності підприємств, зокрема за кількістю назв і накладами, відображено у табл. 1. Як свідчить статистика, державними видавництвами й видавничими організаціями у 2012 р. випущено 6044 друк. од. загальним тиражем 2335,4 тис. пр., що у процентному відношенні до загальної кількості назв становить 28,9 % і 5,1 % загального тиражу [13, с. 7], у 2014 р. – 4999 друк. од. загальним тиражем 1708,7 тис. пр. (26,8 % і 3,6 % відповідно) [3, с. 6], у 2015 р. – 4490 друк. од. загальним тиражем 1474,7 тис. пр. (28,3 % і 5,4 % відповідно) [4, с. 6], у 2016 р. (до 1 грудня) – 4432 друк. од. загальним тиражем 1349,7 тис. пр. (26,9 % і 3,7 % відповідно) [5, с. 7]. Тобто спостерігаємо незначну нерівномірність випуску видань державними видавництвами протягом останніх шести (2011-2016) років як у назвах, так і в тиражах. Однак засвідчуємо відносно непогані показники видавничої продукції за назвами, що складає в середньому четверту частину усіх видань України (за тиражами видавництва державної форми власності значно поступаються приватним).

Ще однією нагальною проблемою залишається недотримання повною мірою Закону України «Про обов'язковий примірник документів», який повинен надсилатися до Книжкової палати України всіма поліграфічними підприємствами різних форм власності під контролем видавництв задля формування якісного національного інформаційного фонду й статистичного обліку видань країни (недоставляння обов'язкового примірника (далі – ОП) на 2010 р. складало 5-10 % вітчизняної видавничої продукції, особливо періодики; а відсутність 2-3 % ОП розцінюється ЮНЕСКО як втрата національного культурного надбання [15, с. 8]).

В окремих видавництвах, у тому числі державної форми власності, кількість контрольних примірників і кількість книг і брошур за статистичною звітністю не збігаються, що означає несистематичне надсилання ОП. Ця проблема породжується через недосконалість Закону України «Про обов'язковий примірник документів» і недисциплінованість багатьох видавців. Як зазначає завідувач відділу наукового опрацювання обов'язкових примірників Книжкової палати України В. Поляков, поліграфічні підприємства, яким видавництва доручили за умовами договору здійснювати розсилання ОП, не виконували своїх зобов'язань, що призвело до появи лакун у фонді Державного архіву друку, викривлення статистики видань відповідних років та відсутності бібліографічної інформації про них у літописах – друківаних органах державної реєстрації [15, с. 9].

У табл. 2 відображено ситуацію з доставлянням ОП видань до Книжкової палати України державними видавництвами сфери управління Держкомтелерадіо України, з чого бачимо, що майже всі видавництва мають ті чи інші порушення. Найдисциплінованими називаються видавництва «Здоров'я», «Либідь», «Маяк», «Мистецтво», «Урожай», найменш відповідальними – «Веселка», «Вища школа», «Світ», «Таврія».

Висновки. Серед видавців і представників влади останнім часом лунають думки з приводу доцільності існування в Україні видавництв і видавничих організацій державної форми власності. Перешкодами для розвитку державного видавничого сектору називаються, зокрема, відсутність науково обґрунтованих критеріїв оптимізації обсягу і структури, а також стратегії розвитку таких підприємств. Однак, поряд із цим, відзначаються їхні сильні сторони діяльності: складаючи незначний відсоток від загальної кількості суб'єктів видавничої справи в Україні, державні видавництва друкують орієнтовно четверту частину видань за назвами (згідно статистики останніх шести років). Тому потенціал у видавництвах державної форми власності, за оптимальної та зваженої державної політики, ще є. Проблемами, з якими стикаються наразі державні видавництва, є: відсутність гарантованих замовлень на випуск соціально важливих видань, необхідність проведення тендерних процедур, зокрема на придбання паперу й поліграфічні послуги,

складнощі в оподаткуванні видавничої діяльності. З іншого боку, відповідні органи називають їхній незадовільний фінансово-економічний стан, заборгованість з виплати заробітної плати, труднощі з орендою і придбанням приміщень, недотримання повною мірою норм Закону України «Про обов'язковий примірник документів», направленою на формування статистичного обліку видань країни.

Ефективна діяльність видавництв і видавничих організацій державної форми власності в Україні можлива лише внаслідок здійснення державою низки комплексних системних заходів щодо проведення тематичного, економічного та фінансового моніторингу стану книжкового ринку з метою визначення існуючих тенденцій його розвитку.

Таблиця 1. Випуск книг і брошур видавництвами та видавничими організаціями

Видавництва та видавничі організації	2011 (грудень)		2012 (грудень)		2013 (грудень)		2014 (грудень)		2015 (грудень)		2016 (1 грудня)	
	Кількість видань, друж. од.	Тираж, тис. пр.	Кількість видань, друж. од.	Тираж, тис. пр.	Кількість видань, друж. од.	Тираж, тис. пр.	Кількість видань, друж. од.	Тираж, тис. пр.	Кількість видань, друж. од.	Тираж, тис. пр.	Кількість видань, друж. од.	Тираж, тис. пр.
Всього, у т. ч.:	18854	34865,6	20885	45666	22490	61484,7	18667	49432,4	15868	27497,9	16497	36528,2
1. Видавництва з державною формою власності, у т. ч.:	840	1868,5	640	539,3	775	698,6	480	267,3	392	247	466	277,5
Сфера управління Держкомтелерадіо України	323	538,9	239	274,2	177	302,6	149	104,9	140	143,9	206	173,6
Сфера управління інших установ	517	1329,6	401	265,1	598	396	331	162,4	252	103,1	260	103,9
2. Видавництва з іншими формами власності, у т. ч.:	2951	8158,5	3568	10032,3	3838	15733,5	3056	13218,2	2475	6742,9	3102	12458,3
ДАК «Українське видавничо-поліграфічне об'єднання»	100	63,4	45	43,4	48	42,8	25	115,4	4	5,5	8	4,8
Інші видавництва	2851	8095,1	3523	9988,9	3790	15690,7	3031	13102,8	2471	6737,4	3094	12453,5
3. Видавничі організації з державною формою власності	5862	1898,8	5404	1796,1	5291	1729,9	4519	1441,4	4098	1227,7	3966	1072,4
4. Видавничі організації з іншими формами власності	9201	22939,8	11273	33298,3	12586	43322,7	10612	34505,5	8903	19280,3	8963	22720

Таблицю сформовано за матеріалами наступних джерел: [3], [4], [5], [13].

Таблиця 2. Стан доставляння обов'язкових примірників видань до Книжкової палати України імені Івана Федорова державними видавництвами сфери управління Держкомтелерадіо України²

Назва видавництва	Кількість доставлених / не доставлених обов'язкових примірників видань (за назвами)									
	2007 р.		2008 р.		2009 р.		2011 р.		2012 р.	
	доставлено з порушенням строків	не доставлено	доставлено з порушенням строків	не доставлено	доставлено з порушенням строків	не доставлено	доставлено загалом	не доставлено	доставлено загалом	не доставлено
«Веселка»	7	13	4	20	8	14	23	9	13	-
«Вища школа»	7	2	10	9	3	9	10	1	2	1
«Дніпро»	2	5	1	5	1	-	5	-	6	-
«Донбас»	-	-	4	-	3	-	70	-	89	5
«Етнос»	5	1	5	2	5	1	6	-	3	3 1.11.2012 р. діяльність видавництва припинено
«Здоров'я»	1	-	1	-	1	7	6	-	9	-
«Каменярь»	3	1	15	-	17	5	40	3	30	6
«Карпати»	13	5	23	4	13	6	38	5	39	-

² Наводимо дані саме по цим рокам (2007-2009, 2011-2012), адже за більш пізній період (2013-2017) нами детальної інформації не виявлено.

«Книжкова палата України імені Івана Федорова»	Інформації не зафіксовано						18	-	23	-
«Либідь»	9	-	6	-	6	-	25	-	25	-
«Маяк»	-	-	2	-	3	-	2	-	Видавнича діяльність не здійснювалася	-
«Мистецтво»	-	-	4	-	-	-	11	-	9	-
«Музична Україна»	2	-	9	14	3	5	16	-	10	3
«Основа»	За три роки доставлено лише 2 обов'язкових примірника						За рік надруковано 2 назви книжкових видань, але жодної не доставлено		3	Не звітувало
«Світ»	5	14	25	5	7	7	73	1	65	Не звітувало
«Січ»	2	3	4	-	5	-	3	-	3	-
«Таврида»	Інформації не зафіксовано						20	-	29	-
«Таврія»	2	35	28	1	20	5	6	Не звітувало	1	Не звітувало
«Техніка»	3	-	4	1	1	2	6	4	5	-
«Україна»	2	1	3	1	1	2	3	-	7	-
«Українська енциклопедія» ім. М. П. Бажана	2	-	1	1	-	-	3	-	4	-
«Урожай»	-	-	3	-	1	1	6	-	-	Не звітувало
Усього	65	80	152	63	98	64	390	23	374	15

Таблицю складено автором за даними наступних джерел: [2], [14], [15], [16].

Рекомендовано: визначення книговидавничої галузі України національним стратегічним пріоритетом з розробленням механізмів взаємодії і координації зусиль органів державної влади, органів місцевого самоврядування з книговидавничими організаціями та громадськими фаховими об'єднаннями щодо розвитку вітчизняної книги; затвердження Стратегії розвитку книговидання в Україні; розроблення механізмів і процедури залучення інвестицій у видавничо-поліграфічну галузь з подальшим звільненням від оподаткування коштів, інвестованих у вітчизняне книговидання, меценатських і спонсорських коштів, спрямованих на розвиток вітчизняної книги; внесення змін до законодавства про те, що державні видавництва, які спеціалізуються на випуску книжкової продукції і знаходяться у власності держави, мають отримувати пріоритетний розвиток і всебічну підтримку, зокрема у випуску суспільно необхідних видань за державними тематичними програмами і на засадах державного замовлення; удосконалення законодавства щодо системи обов'язкового примірника документів, зокрема в частині застосування штрафних санкцій до порушників. Активна державна підтримка вітчизняного книговидання та книгорозповсюдження має забезпечити підвищення попиту на книжкову продукцію та перетворення його на прибутковий бізнес.

Список використаних джерел

1. Базилюк В. Дослідження напрямків трансформації видавничо-поліграфічної галузі в умовах ринкових перетворень в Україні // Вісник Хмельницького національного університету. 2009. № 4. Т. 3. С. 221-224.
2. Братська Г., Устіннікова Т. Стан доставляння обов'язкових примірників видань у Книжкову палату України за 2012 рік // Вісник Книжкової палати. 2013. № 6. С. 4-8.
3. Буряк С. Поточна статистика випуску книг і брошур в Україні у 2014 році // Вісник Книжкової палати. 2014. № 12. С. 3-9.
4. Буряк С. Поточна статистика випуску книг і брошур в Україні у 2015 році // Вісник Книжкової палати. 2015. № 12. С. 3-9.
5. Буряк С. Поточна статистика випуску книг і брошур в Україні у 2016 році (станом на 1 грудня) // Вісник Книжкової палати. 2016. № 12. С. 3-9.
6. Державне видавництво «Донбас» змінює адресу [Електронний ресурс] // Урядовий портал. 26.12.2014. : http://www.kmu.gov.ua/control/publish/article?art_id=247844184.
7. Державні видавництва «Вища школа» та «Українська енциклопедія» не видали у минулому році жодної книжки Держкомтелерадіо (29.04.2014) [Електронний ресурс]. URL: <http://ru.telekritika.ua/kontekst/print/93156>.
8. Державні видавництва: реалії сьогодення (29.09.2011). Державний комітет телебачення і радіомовлення України [Електронний ресурс]. : http://comin.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=85618&cat_id=79589.

9. Історія книговидання в Україні (28.03.14). Видавнича справа. Історія. Державний комітет телебачення і радіомовлення України [Електронний ресурс]. : http://comin.kmu.gov.ua/control/publish/article/main?art_id=34096&cat_id=34095.

10. Кузняка Т. В. Державне регулювання розвитку книговидання в Україні : автореф. дис. ... канд. наук з держ. упр. / Нац. акад. держ. упр. при Президентові України ; Харк. регіон. ін-т держ. упр. Харків, 2008. 20 с.

11. Мельник І. Потрібна Державна стратегічна програма розвитку видавничої галузі (Виступ на засіданні колегії Державного комітету телебачення та радіомовлення України, на якому обговорювалось питання «Про підсумки роботи Державного комітету телебачення та радіомовлення України у 2010 році та основні завдання на 2011 рік» // Вісник Книжкової палати. 2011. № 3. С. 6-7.

12. Мельник І. Яке майбутнє в українського книговидання [Електронний ресурс] // Урядовий кур'єр, 7 квітня 2017. : <http://ukurier.gov.ua/uk/articles/yake-majbutnye-v-ukrayinskogo-knigovidannya/>.

13. Мураховський А., Буряк С. Поточна статистика книг і брошур у 2012 році // Вісник Книжкової палати. 2012. № 12. С. 3-9.

14. Поляков В., Жигун Т. Звітність видавців про випуск видавничої продукції як важливий інструмент контролю за доставлянням обов'язкового примірника // Вісник Книжкової палати. 2016. № 9. С. 9-11.

15. Поляков В., Устіннікова Т. Виконання Закону України «Про обов'язковий примірник документів» державними видавництвами сфери управління Держкомтелерадіо України (2007-2009) // Вісник Книжкової палати. 2010. № 4. С. 8-10.

16. Поляков В., Устіннікова Т. Обов'язкові примірники книжкової продукції державних видавництв сфери управління Держкомтелерадіо України у 2011 році: стан і проблеми контролю // Вісник Книжкової палати. 2012. № 4. С. 3-5.

17. Середа В. Я. Державна видавнича політика як об'єкт наукової рецепції [Електронний ресурс]. : <http://www.academy.gov.ua/ej/ej17/PDF/22.pdf>.

18. Сиволап І. Видавнича справа: включення до Державного реєстру та особливості оподаткування податком на прибуток [Електронний ресурс] // Вісник. Право знати все про податки і збори. 15 березня 2013, п'ятниця, № 11 (11). : <http://www.visnuk.com.ua/ua/pubs/id/5111>.

19. Фурдичко Л. Є. Проблеми функціонування і фінансування державних підприємств в Україні // Вісник Національного університету «Львівська політехніка». 2011. № 720 : Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку. С. 257–261.

20. Шпак В. І. Розвиток видавничої справи України в 1990-2010 рр.: Дис. ... канд. іст. наук: спец.: 07.00.01 – історія України / Київськ. славістичн. ун-т. Київ, 2011. 243 с.

References

1. Bazylyuk V. (2009), *Doslidzhennya napryamkiv transformatsiyi vydavnycho-polihrafichnoyi haluzi v umovakh rynkovykh peretvoren' v Ukrayini* [Researches of transformation ways of publishing in the conditions of market developments in Ukraine], *Visnyk Khmel'nyts'koho natsional'noho universytetu*, no. 4, vol. 3, pp. 221-224.

2. Brats'ka H., Ustinnikova T. (2013), *Stan dostavlyannya obov'yazkovykh prymirnykiv vydan' u Knyzhkovu palatu Ukrayiny za 2012 rik* [Situation with delivery of legal deposits in the Central Institute of Bibliography of Ukraine in 2012], *Visnyk Knyzhkovoyi palaty*, no. 6, pp. 4-8.

3. Buryak S. (2014), *Potochna statystyka vypusku knyhi i broshur v Ukrayini u 2014 rotsi* [Current statistics of books and fly-sheets edition in Ukraine in 2014], *Visnyk Knyzhkovoyi palaty*, no. 12, pp. 3-9.

4. Buryak S. (2015), *Potochna statystyka vypusku knyhi i broshur v Ukrayini u 2015 rotsi* [Current statistics of books and fly-sheets edition in Ukraine in 2015], *Visnyk Knyzhkovoyi palaty*, no. 12, pp. 3-9.

5. Buryak S. (2016), *Potochna statystyka vypusku knyhi i broshur v Ukrayini u 2016 rotsi (stanom na 1 hrudnya)* [Current statistics of books and fly-sheets edition in Ukraine in 2016. (by 1 December)], *Visnyk Knyzhkovoyi palaty*, no. 12, pp. 3-9.

6. *Derzhavne vydavnytstvo «Donbas» zminyuye adresu* [State publishing House «Donbas» changes the address], *Uryadovyy portal*. 26.12.2014. URL: http://www.kmu.gov.ua/control/publish/article?art_id=247844184.

7. *Derzhavni vydavnytstva «Vyshcha shkola» ta «Ukrayins'ka entsyklopediya» ne vydaly u mynulomu rotsi zhodnoyi knyzhky Derzhkomteleraadio* [State publishing Houses «Higher Scholl» and «Ukrainian encyclopedia» haven't published any book State television and radio broadcasting committee], (29.04.2014). URL: <http://ru.telekritika.ua/kontekst/print/93156>.

8. *Derzhavni vydavnytstva : realiyi s'ohodennya* [State publishing Houses: today's realities], (29.09.2011). *Derzhavnyy komitet telebachennya i radiomovlennya Ukrayiny*. URL: http://comin.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=85618&cat_id=79589.

9. *Istoriya knyhovydannya v Ukrayini* [The history of book publishing in Ukraine], (28.03.14). *Vydavnycha справа. Istoriya. Derzhavnyy komitet telebachennya i radiomovlennya Ukrayiny*. URL: http://comin.kmu.gov.ua/control/publish/article/main?art_id=34096&cat_id=34095.

10. *Kuznyakova T. V. (2008), Derzhavne rehulyuvannya rozvytku knyhovydannya v Ukrayini* [Governmental control of the development of book publishing in Ukraine], *Kharkiv*, 20 p.

11. *Mel'nyk I. (2011), Potribna Derzhavna stratehichna prohrama rozvytku vydavnychoyi haluzi* (Vystup na zasidanni kolehiyi Derzhavnoho komitetu telebachennya ta radiomovlennya Ukrayiny, na yakomu obhovoryvalos' pytannya «Pro pidsumky roboty Derzhavnoho komitetu telebachennya ta radiomovlennya Ukrayiny u 2010 rotsi ta

osnovni zavdannya na 2011 rik» [Compulsory state strategic program of development of publishing (Speech at the meeting of board of State television and radio broadcasting committee of Ukraine, where questions «About results of State television and radio broadcasting committee of Ukraine work in 2010 and main tasks for 2011» were raised], *Visnyk Knyzhkovoyi palaty*, no. 3, pp. 6-7.

12. Mel'nyk I. *Yake maybutnye v ukrayins'koho knyhovydannya* [What is the future of Ukrainian book publishing. Governmental messenger], *Uryadovyy kur'yer*, 7.04.2017. URL: <http://ukurier.gov.ua/uk/articles/yake-majbutnye-v-ukrayinskogo-knigovidannya/>.

13. Murakhovskyy A., Buryak S. (2012), *Potochna statystyka knyh i broshur u 2012 rotsi* [Current statistics of books and fly-sheets in 2012], *Visnyk Knyzhkovoyi palaty*, no. 12, pp. 3-9.

14. Polyakov V., Zhyhun T. (2016), *Zvitnist' vydavtsiv pro vypusk vydavnychoyi produktsiyi yak vazhlyvyi instrument kontrolyu za dostavlyanniam obov'yazkovoho prymirnyka* [Reporting of editors about publishing as an important tool of control of delivery of legal deposits], *Visnyk Knyzhkovoyi palaty*, no. 9, pp. 9-11.

15. Polyakov V., Ustinnikova T. (2010), *Vykonannya Zakonu Ukrayiny «Pro obov'yazkovyy prymirnyk dokumentiv» derzhavnymy vydavnytstvamy sfery upravlinnya Derzhkomteledio Ukrayiny (2007-2009)* [Execution of the law of Ukraine «About legal deposits» by state publishing houses sphere of management of State television and radio broadcasting committee (2007-2009)], *Visnyk Knyzhkovoyi palaty*, no. 4, pp. 8-10.

16. Polyakov V., Ustinnikova T. (2012), *Obov'yazkovi prymirnyky knyzhkovoyi produktsiyi derzhavnykh vydavnytstv sfery upravlinnya Derzhkomteledio Ukrayiny u 2011 rotsi: stan i problemy kontrolyu* [Legal deposits of bookwork of state publishing houses of sphere of management of State television and radio broadcasting committee of Ukraine in 2011: status and problems of control], *Visnyk Knyzhkovoyi palaty*, no. 4, pp. 3-5.

17. Sereda V. Ya. *Derzhavna vydavnycha polityka yak ob'yekt naukovoyi retseptsiyi* [State publishing policy as an object of scientific adoption]. URL: <http://www.academy.gov.ua/ej/ej17/PDF/22.pdf>.

18. Syvolap I. *Vydavnycha sprava: vkluychennya do Derzhavnoho reyestru ta osoblyvosti opodatkovannya podatkom na prybutok* [Editorial affair: inclusion to state register and peculiarities of tax on income], *Visnyk. Pravo znaty vse pro podatky i zbory*. 15.03.2013, no. 11 (11). URL: <http://www.visnuk.com.ua/ua/pubs/id/5111>.

19. Furdychko L. Ye. (2011), *Problemy funktsionuvannya i finansuvannya derzhavnykh pidpryyemstv v Ukrayini* [Problems of functioning and funding of state enterprises in Ukraine], *Visnyk Natsional'noho universytetu «L'vivs'ka politehnika»*, no. 720, pp. 257–261.

20. Shpak V. I. (2011), *Rozvytok vydavnychoyi spravy Ukrayiny v 1990-2010 rr.* [The development of editorial affair of Ukraine in 1990-2010ss.], Kyiv, 243 p.

ДАНИ ПРО АВТОРА

Демуз Інна Олександрівна, доктор історичних наук, доцент, завідувач кафедри документознавства ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький ДПУ імені Григорія Сковороди»
вул. Сухомлинського, 30, м. Переяслав-Хмельницький, Київська обл., Україна, 08401
e-mail: demuz_inna@ukr.net

ДАННЫЕ ОБ АВТОРЕ

Демуз Інна Александровна, доктор исторических наук, доцент, заведующая кафедрой документоведения ГВУЗ «Переяслав-Хмельницкий ГПУ имени Григория Сковороды»
ул. Сухомлинского, 30, г. Переяслав-Хмельницкий, Киевская обл., Украина, 08401
e-mail: demuz_inna@ukr.net

DATA ON AUTHOR

Demuz Inna O., Doctor of Historical Sciences, the Head of Document Science Department
State Higher Educational Establishment «Pereyaslav-Khmelnytskyi Hryhoriy Skovoroda State Pedagogical University after»
Ukraine, Kyiv region, Pereyaslav-Khmelnytskyi, 30 Sukhomlynsky Street , 08401
e-mail: demuz_inna@ukr.net

УДК 619:614.2(477)

DOI: 10.24411/2306–546X-2017-00034

ВДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ КОНТРОЛЮ БЕЗПЕЧНОСТІ ХАРЧОВИХ ПРОДУКТІВ В УКРАЇНІ

Козій Т.В.

Стаття присвячена актуальній проблемі реформування та зближення національної системи технічного регулювання з європейською. Європейська система щодо безпечності харчових продуктів сьогодні є однією з найкращих в світі, а європейський споживач є найбільш захищеним. Відсутність ефективної системи ринкового нагляду в Україні спричиняє зниження відповідальності виробників перед споживачем. Масовий випуск фальсифікованої і неякісної небезпечної продукції загрожує національній безпеці.